

Wybory samorządowe – znaczenie, gotowość uczestnictwa oraz zainteresowanie decyzjami władz różnych szczebli

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

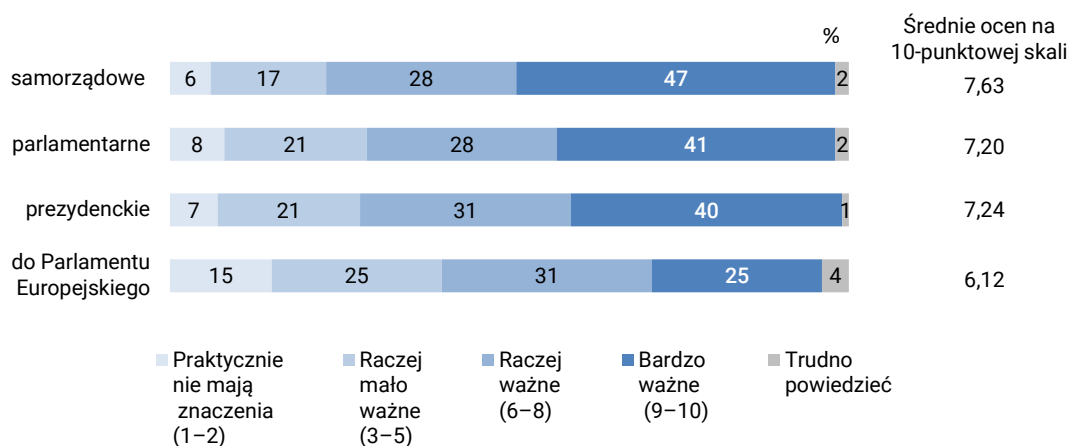
Jesienne wybory samorządowe rozpoczną cykl głosowań, w których Polacy wyłonią swoich przedstawicieli do władz różnych szczebli. W styczniowym badaniu¹ pytaliśmy m.in. o znaczenie, jakie wyborcy przypisują wyborom samorządowym w porównaniu z innymi wyborami powszechnymi, a także o gotowość wzięcia udziału w głosowaniu na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast oraz radnych.

ZNACZENIE WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH

Wybory samorządowe – na niecały rok przed ich terminem – jawią się opinii publicznej jako najważniejsze (rys. 1). Biorąc pod uwagę średnie oceny na 10-punktowej skali, którą posługiwali się badani dla określenia znaczenia poszczególnych głosowań, wybory samorządowe (średnia 7,63) nieco wyprzedzają wybory prezydenckie (średnia 7,24) i parlamentarne (7,20), a dużo wyraźniej – wybory do Parlamentu Europejskiego (średnia 6,12). Prawie połowa badanych (47%) określa wybory samorządowe jako bardzo ważne (przypisując im najwyższe oceny na skali), po dwie piąte uznaje za bardzo ważne wybory parlamentarne (41%) oraz wybory prezydenckie (40%), a jedna czwarta (25%) przypisuje bardzo duże znaczenie wyborom do Parlamentu Europejskiego.

CBOS

RYS. 1. Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory:

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (332) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 9–17 stycznia 2018 roku na liczącej 951 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Ta hierarchia ważności wyborów jest podobna do tej stwierdzanej w poprzednich latach (tabela 1). Właściwie od dekady wybory samorządowe są oceniane przez opinię publiczną jako najważniejsze. W porównaniu z pomiarem z października 2014 roku² wyraźnie wzrosły średnie oceny rangi wszystkich wyborów, a także odsetki badanych uznających wybory za bardzo ważne. W dłuższej perspektywie widać jednak wyraźne przewartościowanie, jakie dokonało się w opinii publicznej. Jesienią 1998 roku, tuż przed wejściem w życie reformy samorządowej rządu Jerzego Buzka, postrzegane znaczenie wyborów samorządowych było niższe niż parlamentarnych i prezydenckich (choć pomiaru dokonywano w trakcie trwania kampanii samorządowej). Można powiedzieć, że od tamtego czasu systematycznie spadało poczucie znaczenia wyborów prezydenckich; podobnie po wyraźnym spadku postrzeganej rangi wyborów parlamentarnych obserwujemy w tym roku jej wzrost. W przypadku wyborów samorządowych również początkowo odnotowano spadek ich postrzeganej wagi, ale w ostatnich latach trend jest wyraźnie rosnący, co można interpretować jako dowartościowanie polityki samorządowej w opinii obywateli.

TABELA 1

Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory:	IX 1998	I 2002	X 2002	X 2003	X 2004	VIII 2006	I 2009	VII 2009	IX 2010	X 2014	I 2018
	Średnia ocen (na skali 1–10)										
– prezydenckie	7,75	7,32	7,27	7,36	6,89	7,08	6,53	6,53	6,95	6,71	7,24
– parlamentarne	7,43	7,00	7,02	6,78	6,34	6,62	6,40	6,37	6,62	6,46	7,20
– samorządowe	7,29	6,50	7,07	6,93	6,38	6,58	6,69	6,61	7,09	7,16	7,63
– do Parlamentu Europejskiego*				6,40	6,23		5,59	5,80	5,60		6,12
	Procent odpowiedzi „bardzo ważne” (9–10 na skali)										
– prezydenckie	52	52	47	47	37	42	31	31	39	35	40
– parlamentarne	45	52	42	42	30	35	29	30	33	31	41
– samorządowe	45	37	43	37	30	35	32	32	38	40	47
– do Parlamentu Europejskiego*				30	30		20	23	22		25

* Pytanie o znaczenie wyborów do PE nie było zadawane za każdym razem z pytaniami o znaczenie pozostałych wyborów

Pytania o znaczenie różnych wyborów były zadawane respondentom kolejno, tak aby mogli udzielać odpowiedzi na tej samej skali (1–10). Ocena jednych wyborów stawała się punktem odniesienia dla oceny pozostałych. Aby ocenić relatywne znaczenie przypisywane wyborom samorządowym, za punkt odniesienia zwykle przyjmuje się wybory parlamentarne.

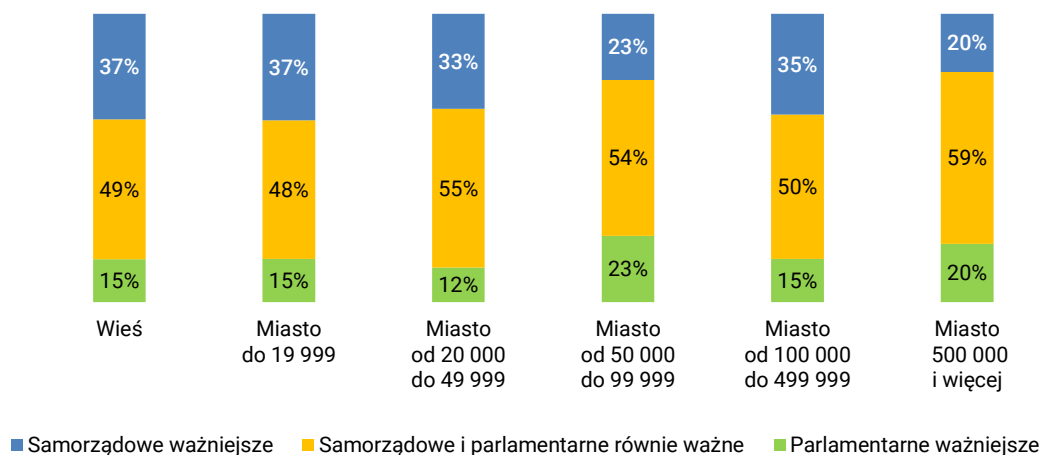
Analizując zróżnicowanie odpowiedzi badanych można stwierdzić, że dla 32% Polaków wybory samorządowe są ważniejsze niż wybory parlamentarne (nawet jeśli różnica ocen wyrażona na skali jest niewielka), dla 15% Polaków ważniejsze od wyborów samorządowych pozostają wybory parlamentarne. Połowa badanych przypisywała obydwu głosowaniom tę samą ocenę na skali. Osoby

² Por. komunikat CBOS „Ranga wyborów samorządowych i zainteresowanie decyzjami władz różnych szczebli”, listopad 2014 (oprac. A. Gendźwiłł).

oceniające wybory samorządowe jako ważniejsze niż parlamentarne częściej są mieszkańcami mniejszych miejscowości – na wsi i w najmniejszych miastach stanowią 37% badanych. Jest ich sporo (35%) również w dużych miastach, choć nie w największych, liczących 500 tys. i więcej ludności – tam badani oceniający wybory samorządowe jako ważniejsze niż parlamentarne stanowią tylko 20%. Koresponduje to z diagnozami pokazującymi, że w największych miastach Polski polityka samorządowa jest najbardziej upartyjniona, a areny rywalizacji politycznej – parlamentarna i samorządowa – wzajemnie się przenikają.

CBOS

RYS. 2. Porównanie ocen znaczenia wyborów parlamentarnych i samorządowych

Wybory samorządowe częściej okazują się ważniejsze od parlamentarnych dla respondentów deklarujących poglądy lewicowe i centrowe niż dla badanych o poglądach prawicowych. Różnice widać również między potencjalnymi elektoratami największych partii politycznych (tabela 2). Opinie potencjalnych wyborców PiS są najbardziej wyważone w ocenie rangi wyborów parlamentarnych i samorządowych. Zwolennicy Kukiz'15 wyraźnie rzadziej niż sympatycy pozostałych partii określają jedno i drugie wybory jako bardzo ważne, ale częściej uznają za ważniejsze wybory samorządowe. Wyraźne preferowanie znaczenia wyborów samorządowych względem parlamentarnych widać natomiast w potencjalnych elektoratach PO i Nowoczesnej.

TABELA 2

Potencjalne elektoraty*	Badani uznający wybory:		Badani oceniający wybory samorządowe jako ważniejsze niż parlamentarne
	parlamentarne za bardzo ważne (oceny 9–10 na skali)	samorządowe za bardzo ważne (oceny 9–10 na skali)	
	w procentach		
PiS wraz z SP i P (N=292)	56	55	23
PO (N=100)	51	64	30
Nowoczesna (N=36)	59	79	36
Kukiz'15 (N=39)	44	47	44

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu. W tabeli zamieszczono jedynie te partie polityczne, dla których liczebność potencjalnych wyborców w próbie była wyższa niż 30

DEKLARACJE UDZIAŁU W GŁOSOWANIU

W styczniu tego roku Polacy dość powszechnie deklarowali gotowość uczestniczenia w wyborach samorządowych. Swój udział jako pewny określiło 79% badanych, 12% jeszcze nie wiedziało, czy będzie w nich uczestniczyć, natomiast 8% zadeklarowało, że na pewno nie weźmie udziału w wyborach samorządowych (rys. 3). Nawet jeśli wziąć pod uwagę, że deklaracje udziału w wyborach zwykle są znacznie wyższe niż rzeczywista frekwencja wyborcza, warto zauważyć, że odsetek deklarujących udział w wyborach samorządowych jest wyraźnie wyższy niż odsetki rejestrowane wcześniej, w okresie kolejnych kampanii samorządowych (tabela 4). Na przykład bezpośrednio przed wyborami samorządowymi w 2014 roku chęć wzięcia w nich udziału deklarowało 70% badanych, absencję zapowiadało w sposób zdecydowany 17%.

CBOS

RYS. 3. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory samorządowe – władz gminy, powiatu i województwa – to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?

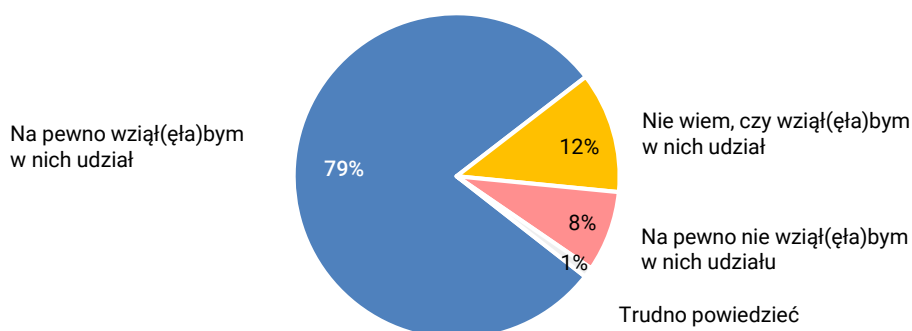

TABELA 4

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory samorządowe – władz gminy, powiatu i województwa – to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?

	2002			2006				2010				2014				2018
	VIII	IX	X	VIII	IX	X	XI	VIII	IX	X	XI	VII	VIII	IX	X	I
	w procentach															
Tak	55	58	64	56	55	57	63	66	71	68	71	66	65	66	70	79
Jeszcze nie wiem	20	17	13	19	19	18	15	25	15	14	11	15	15	14	13	12
Nie	25	25	23	25	26	25	22	9	14	18	18	19	20	20	17	8

W styczniowym badaniu respondenci odpowiadali również na analogiczne pytanie o gotowość udziału w wyborach parlamentarnych. Zdecydowaną chęć udziału w głosowaniu do Sejmu i Senatu wyraziło 71% badanych, a więc mniej niż w wyborach samorządowych (tabela 5). Potencjalne elektoraty największych partii politycznych (identyfikowane na podstawie deklaracji głosowania w wyborach parlamentarnych) nie różnią się w sposób istotny poziomem mobilizacji do wyborów samorządowych. Zdecydowana większość zadeklarowanych zwolenników poszczególnych partii (powyżej 90%) ma zamiar wziąć udział również w wyborach samorządowych.

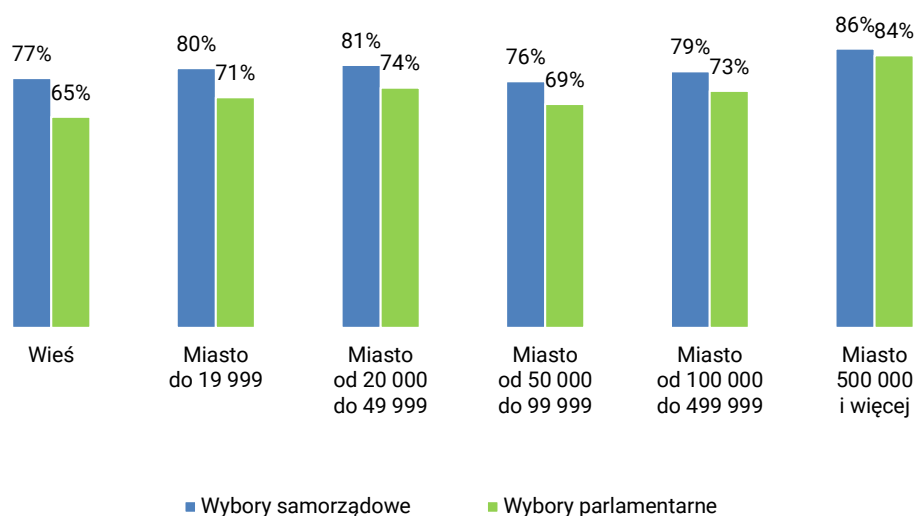
TABELA 5

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory samorządowe - władz gminy, powiatu i województwa – to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Tak	66	3	1
Jeszcze nie wiem	8	5	1
Nie	5	3	5

Mieszkańcy wsi i mniejszych miast częściej składają deklaracje udziału w wyborach samorządowych niż w wyborach parlamentarnych (rys. 4). Odsetki osób deklarujących uczestnictwo w porównywalnych wyborach zrównują się dopiero w największych miastach, liczących 500 tys. i więcej ludności. Odpowiada to obserwowanemu od wielu lat wzorcowi zróżnicowania rzeczywistego poziomu frekwencji wyborczej w Polsce: w mniejszych gminach, na obszarach wiejskich frekwencja w wyborach samorządowych jest wyższa niż w parlamentarnych; w większych miastach wyższa jest zazwyczaj frekwencja w wyborach parlamentarnych.

CBOS

RYS. 4. Deklaracje udziału w wyborach samorządowych i parlamentarnych

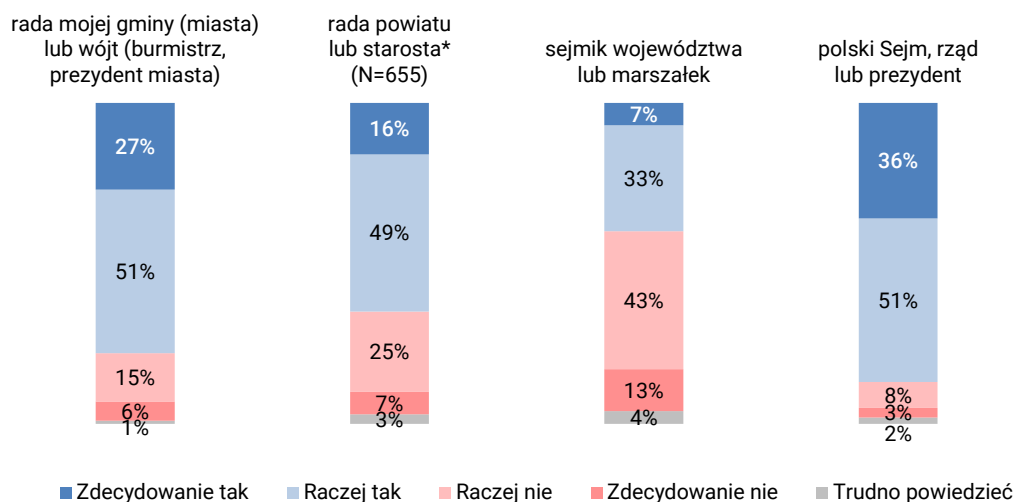
ZAINTERESOWANIE DECYZJAMI WŁADZ RÓŻNYCH SZCZEBLI

Wybory samorządowe to w istocie kilka głosowań odbywających się równocześnie – wyborcy wybierają bowiem radnych różnych szczebli samorządu (gmin, powiatów, województw i dzielnic Warszawy), a jednocześnie wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Wcześniejsze badania opinii publicznej pokazywały już, że zainteresowanie Polaków poszczególnymi szczeblami samorządu jest wyraźnie zróżnicowane³. W styczniowym badaniu również zapytaliśmy respondentów, w jakim stopniu interesują się decyzjami podejmowanymi przez samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki oraz – dla porównania – przez władze centralne.

Rozkład odpowiedzi (rys. 5) układa się w systematyczny wzorec: Polacy najbardziej interesują się poczynaniami władz szczebla centralnego – parlamentarzystów, rządu i prezydenta (łącznie 87% badanych deklaruje swoje zainteresowanie). Pokazuje to dominację ogólnokrajowej sceny politycznej w percepcji obywateli. W nieco mniejszym stopniu, choć też wyraźnie, widoczne jest zainteresowanie decyzjami władz gminnych (wyraża je łącznie 78% badanych). Mniejsze zainteresowanie wzbudzają decyzje władz powiatowych, średniego szczebla samorządu (łącznie 65%), a najmniejsze – samorządu regionalnego (łącznie 40%).

CBOS

RYS. 5. Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z każdym ze stwierdzeń. Interesuję się tym, co postanawia:

* Pytanie o zainteresowanie decyzjami władz powiatu było zadawane wyłącznie mieszkańcom powiatów ziemskich

³ Por. komunikat CBOS „Ranga wyborów samorządowych i zainteresowanie decyzjami władz różnych szczebli”, *op. cit.*

Chociaż zatem zainteresowanie mediów, ekspertów i polityków partyjnych w kontekście samorządów terytorialnych zwykle skupia się na wyborach do sejmików województw, polityka samorządowa szczebla wojewódzkiego interesuje Polaków w najmniejszym stopniu – 56% badanych deklaruje wobec niej obojętność (odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”). Co ciekawe, odsetek niezainteresowanych decyzjami samorządu wojewódzkiego wśród osób deklarujących udział w wyborach samorządowych jest niewiele niższy i wynosi 50%. Analogicznie: wśród osób deklarujących udział w wyborach samorządowych 16% nie interesuje się decyzjami władz gminnych, a 28% – decyzjami władz powiatowych (dotyczy to wyłącznie mieszkańców powiatów ziemskich).

Wprawdzie opisany wyżej wzorec zainteresowania poszczególnymi szczeblami samorządu jest podobny do wyników analogicznego badania z 2014 roku (tabela 6), jednak w tegorocznym sondażu deklaracje zainteresowania polityką zarówno samorządową, jak i ogólnokrajową są wyraźnie częstsze. Najbardziej wzrosło zainteresowanie szczeblem regionalnym samorządu, najmniej – szczeblem gminnym. Generalnie, różnice w zainteresowaniu decyzjami władz samorządowych różnych szczebli są nadal widoczne, ale to zróżnicowanie między szczeblami jest nieco mniejsze niż w 2014 roku.

TABELA 6

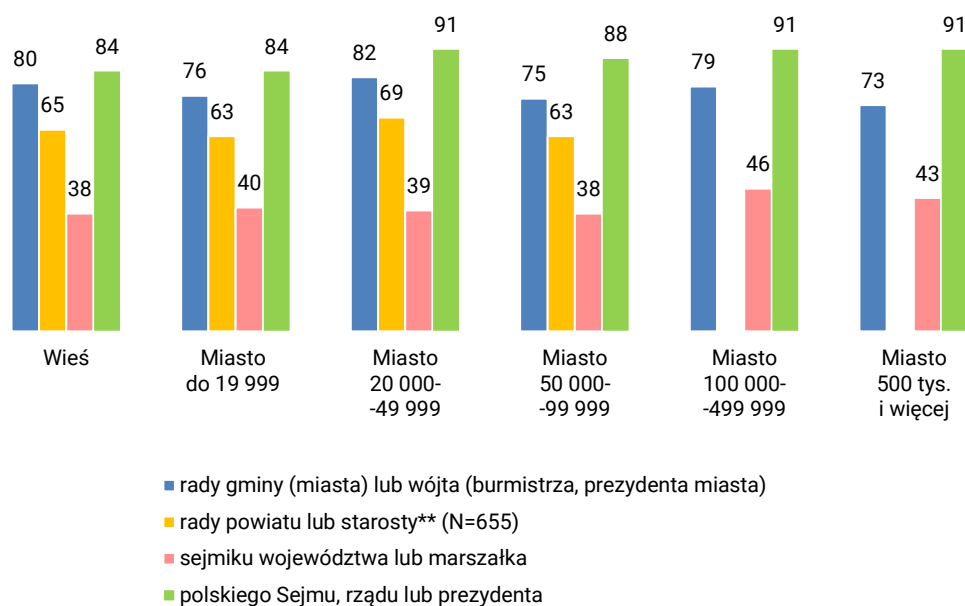
Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z każdym ze stwierdzeń. Interesuję się tym, co postanawia:	Tak*		Nie*		Trudno powiedzieć	
	X 2014	I 2018	X 2014	I 2018	X 2014	I 2018
	w procentach					
– rada mojej gminy (miasta) lub wójt (burmistrz, prezydent miasta)	70	78	28	21	2	1
– rada powiatu lub starosta**	44	65	52	32	4	3
– sejmik województwa lub marszałek	27	40	69	56	3	4
– polski Sejm, rząd lub prezydent	76	87	23	11	2	2

* Połączone zostały odpowiedzi „raczej tak” i „zdecydowanie tak” oraz „raczej nie” i „zdecydowanie nie”

** Pytanie o zainteresowanie decyzjami władz powiatu było zadawane wyłącznie mieszkańcom powiatów ziemskich

Różnice w stopniu zainteresowania decyzjami władz różnych szczebli są w pewnym zakresie związane z wielkością miejscowości, w których mieszkają badani, choć zależność ta jest mniej widoczna niż w 2014 roku. Generalnie, na wsi i w mniejszych miastach zainteresowanie decyzjami władz gminnych jest tylko niewiele niższe niż decyzjami władz ogólnokrajowych. W większych miastach różnica między tymi wartościami rośnie. Wyniki te nawiązują zatem do opisywanych wcześniej rozkładów odpowiedzi na pytanie o gotowość udziału w wyborach samorządowych i parlamentarnych. W mniejszym stopniu zróżnicowane jest zainteresowanie decyzjami władz powiatowych i wojewódzkich. Tylko w największych miastach (powyżej 100 tys. ludności) zainteresowanie decyzjami samorządu regionalnego przekracza 40%.

RYS. 6. Odsetki badanych deklarujących zainteresowanie decyzjami*:

* Zsumowane zostały odsetki odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”

** Pytanie o zainteresowanie decyzjami władz powiatu było zadawane wyłącznie mieszkańcom powiatów ziemskich

W badaniach opinii publicznej widać systematyczny wzrost znaczenia wyborów władz samorządowych w porównaniu z wyborami władz ogólnokrajowych. Można to uznać za przejaw większego dowartościowania polityki samorządowej w odczuciu obywateli. Znaczenie zbliżających się wyborów samorządowych znajduje również odzwierciedlenie w wysokim poziomie mobilizacji wyborców – deklaracje udziału w wyborach samorządowych są nawet częstsze niż deklaracje udziału w wyborach parlamentarnych, kształtują się też na poziomie najwyższym w historii badań CBOS. Polaków interesuje przede wszystkim szczebel gminny samorządu – zainteresowanie decyzjami władz gmin jest niewiele mniejsze niż decyzjami władz centralnych. Mniejsze zainteresowanie wzbudza szczebel powiatowy i wojewódzki, choć generalnie interesowanie się polityką samorządową na każdym szczeblu (podobnie jak polityką centralną) wzrosło w porównaniu z rokiem 2014.

Opracował

Adam Gendźwiłł

TABELA 1

		Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory samorządowe ? Przy odpowiedzi proszę posłużyć się skalą, na której 1 oznacza, że te wybory, Pana(i) zdaniem, praktycznie nie mają znaczenia, a 10 – że uważa je Pan(i) za bardzo ważne.					Średnia na skali 1–10	Liczba osób
		Praktycznie nie mają znaczenia (1–2)	3–5	6–8	Są bardzo ważne (9–10)	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%	%		
Ogółem		6	17	28	47	2	7,63	951
Płeć	Mężczyźni	7	16	29	46	2	7,55	447
	Kobiety	5	18	27	48	2	7,69	504
Wiek	18-24 lata	7	26	35	29	2	6,81	73
	25-34	3	19	34	42	2	7,60	184
	35-44	9	18	28	44	1	7,37	178
	45-54	8	13	28	51	1	7,66	142
	55-64	6	17	23	54	1	7,80	173
	65 lat i więcej	5	13	25	53	4	8,01	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	19	32	42	2	7,40	378
	Miasto do 19 999	5	19	25	50	1	7,70	136
	20 000 - 99 999	4	15	30	49	3	7,83	187
	100 000 - 499 999	10	20	20	48	1	7,29	148
	500 000 i więcej mieszk.	3	8	29	57	3	8,46	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	11	19	19	48	3	7,30	180
	Zasadnicze zawodowe	9	20	30	38	3	7,10	233
	Średnie	4	19	32	44	2	7,56	290
	Wyższe	2	10	29	58		8,40	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3	6	31	60		8,52	101
	Średni personel, technicy		20	25	51	5	7,94	36
	Pracownicy adm.-biurowi	5	15	35	45	1	7,58	65
	Pracownicy usług	13	20	46	18	3	6,27	77
	Robotnicy wykwalifikowani	1	19	31	49		7,84	97
	Robotnicy niewykwalifik.	12	29	33	26		6,49	41
	Rolnicy	8	26	25	41		6,98	46
	Pracujący na własny rach.		13	19	69		8,76	42
	Bezrobotni	5	33	30	28	4	6,60	29
	Emeryci	6	13	22	57	3	8,05	251
	Renciści	3	23	26	43	5	7,49	44
	Uczniowie i studenci	12	10	33	42	3	7,39	36
	Gospodynie domowe i inni	12	24	21	41	2	7,03	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	17	32	49	1	7,89	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	17	23	55	0	8,00	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	6	15	35	43	1	7,50	251
	prywatnym gosp. rolnym	8	28	24	40		6,91	47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	34	25	25	3	6,12	80
	Od 650 zł do 999 zł	5	14	27	49	4	7,84	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	3	20	27	47	2	7,79	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	7	17	26	49	2	7,48	156
	2000 zł i więcej	7	10	30	53	0	7,91	227
Ocena własnych war. mater.	Złe	12	17	15	51	5	7,35	58
	Średnie	6	18	33	41	2	7,42	305
	Dobre	5	16	27	50	1	7,76	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	13	24	56		8,01	46
	Raz w tygodniu	4	16	28	51	1	7,86	455
	1-2 razy w miesiącu	4	26	32	37	1	7,14	118
	Kilka razy w roku	6	20	28	43	2	7,42	209
	W ogóle nie uczestniczy	15	7	28	48	3	7,42	115
Poglądy polityczne	Lewica	10	15	22	52	1	7,56	150
	Centrum	6	20	29	45	1	7,49	236
	Prawica	4	10	29	56	1	8,23	367
	Trudno powiedzieć	8	28	30	30	5	6,68	186

TABELA 2

		Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory prezydenckie? Przy odpowiedzi proszę posłużyć się skalą, na której 1 oznacza, że te wybory, Pana(i) zdaniem, praktycznie nie mają znaczenia, a 10 - że uważa je Pan(i) za bardzo ważne.					Średnia na skali 1-10	Liczba osób
		Praktycznie nie mają znaczenia (1-2)	3-5	6-8	Są bardzo ważne (9-10)	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%	%		
Ogółem		7	21	31	40	1	7,24	951
Płeć	Mężczyźni	8	23	31	37	1	7,08	447
	Kobiety	7	19	30	42	2	7,38	504
Wiek	18-24 lata	3	33	43	20	1	6,30	73
	25-34	6	24	36	33	1	7,07	184
	35-44	8	23	34	34	1	7,01	178
	45-54	5	22	28	44	0	7,54	142
	55-64	11	17	25	46	1	7,25	173
	65 lat i więcej	8	14	25	50	3	7,74	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	23	30	37	2	6,97	378
	Miasto do 19 999	8	20	35	37	0	7,25	136
	20 000 - 99 999	7	23	32	37	1	7,13	187
	100 000 - 499 999	5	23	26	45	1	7,43	148
	500 000 i więcej mieszk.	5	7	31	52	4	8,19	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	7	18	25	47	3	7,45	180
	Zasadnicze zawodowe	12	23	31	33	1	6,81	233
	Średnie	7	22	33	36	2	7,12	290
	Wyższe	3	19	31	45	1	7,65	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	11	41	44		7,88	101
	Średni personel, technicy	5	30	38	26		6,84	36
	Pracownicy adm.-biurowi	5	17	37	39	2	7,36	65
	Pracownicy usług	5	40	33	20	2	6,37	77
	Robotnicy wykwalifikowani	7	21	36	33	2	7,03	97
	Robotnicy niewykwalifik.	15	25	24	36		6,55	41
	Rolnicy	4	42	31	24		6,34	46
	Pracujący na własny rach.	7	16	26	51		7,88	42
	Bezrobotni	16	30	33	16	4	5,72	29
	Emeryci	8	13	25	52	2	7,78	251
	Renciści	9	17	25	44	4	7,38	44
	Uczniowie i studenci		24	37	38		7,30	36
	Gospodynie domowe i inni	14	21	23	42		6,92	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	27	34	34		7,07	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	14	27	53	1	7,93	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	7	22	38	31	1	7,03	251
	prywatnym gosp. rolnym	6	39	34	21		6,25	47
							6,25	47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	13	30	27	29	1	6,29	80
	Od 650 zł do 999 zł	6	26	23	42	2	7,18	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	7	17	29	46	1	7,59	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	8	19	34	38	1	7,15	156
	2000 zł i więcej	5	17	35	41	1	7,57	227
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	16	24	45		6,98	58
	Średnie	8	19	35	35	3	7,07	305
	Dobre	6	22	29	42	1	7,36	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	3	10	25	59	4	8,26	46
	Raz w tygodniu	6	21	28	45	1	7,44	455
	1-2 razy w miesiącu	8	26	38	27	2	6,82	118
	Kilka razy w roku	11	20	34	33	2	6,90	209
	W ogóle nie uczestniczy	8	19	33	38	3	7,15	115
Poglądy polityczne	Lewica	13	20	25	39	2	6,86	150
	Centrum	7	25	35	32	1	6,95	236
	Prawica	4	16	28	53	0	7,97	367
	Trudno powiedzieć	10	27	33	26	3	6,50	186

TABELA 3

		Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory parlamentarne (do Sejmu i Senatu)? Przy odpowiedzi proszę posłużyć się skalą, na której 1 oznacza, że te wybory, Pana(i) zdaniem, praktycznie nie mają znaczenia, a 10 – że uważa je Pan(i) za bardzo ważne.					Średnia na skali 1–10	Liczba osób
		Praktycznie nie mają znaczenia (1–2)	3–5	6–8	Są bardzo ważne (9–10)	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%	%		
Ogółem		8	21	28	41	2	7,20	951
Płeć	Mężczyźni	9	20	30	41	1	7,19	447
	Kobiety	8	22	27	41	2	7,21	504
Wiek	18-24 lata	9	29	36	24	1	6,34	73
	25-34	7	24	29	38	3	7,11	184
	35-44	7	26	29	36	2	6,94	178
	45-54	8	18	25	49		7,48	142
	55-64	10	18	28	43	1	7,24	173
	65 lat i więcej	8	15	27	46	4	7,59	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	22	32	33	2	6,78	378
	Miasto do 19 999	10	20	30	39	2	7,08	136
	20 000 - 99 999	6	21	26	46	1	7,50	187
	100 000 - 499 999	8	28	23	41	1	7,09	148
	500 000 i więcej mieszk.	2	9	24	61	4	8,56	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	10	20	29	38	4	6,98	180
	Zasadnicze zawodowe	14	26	27	31	3	6,42	233
	Średnie	6	22	30	40	2	7,28	290
	Wyższe	4	15	28	53		7,98	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	8	33	56		8,28	101
	Średni personel, technicy	1	24	27	44	5	7,57	36
	Pracownicy adm.-biurowi	5	17	41	37	1	7,27	65
	Pracownicy usług	11	26	36	24	4	6,28	77
	Robotnicy wykwalifikowani	10	22	29	39		7,07	97
	Robotnicy niewykwalifik.	11	34	29	21	4	6,01	41
	Rolnicy	8	33	28	31		6,39	46
	Pracujący na własny rach.	2	20	13	64		8,31	42
	Bezrobotni	10	40	39	8	3	5,48	29
	Emeryci	7	14	26	50	3	7,75	251
	Renciści	12	25	30	27	6	6,55	44
	Uczniowie i studenci	10	14	29	47		7,62	36
	Gospodynie domowe i inni	15	34	17	33	2	6,22	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	24	34	41	0	7,44	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	4	16	26	52	2	7,92	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	10	19	29	39	2	7,11	251
	prywatnym gosp. rolnym	10	34	27	29		6,17	47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	44	21	17	7	5,45	80
	Od 650 zł do 999 zł	7	23	25	40	4	7,13	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	9	21	31	38	2	7,18	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	13	15	32	40	1	7,02	156
	2000 zł i więcej	4	15	31	50		7,84	227
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	17	27	32	7	6,48	58
	Średnie	9	24	30	35	2	6,83	305
	Dobre	7	19	28	45	1	7,46	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	8	28	54		7,85	46
	Raz w tygodniu	8	21	26	43	2	7,30	455
	1-2 razy w miesiącu	7	29	34	29	1	6,65	118
	Kilka razy w roku	8	21	31	36	2	7,03	209
	W ogóle nie uczestniczy	9	14	30	46	2	7,52	115
Poglądy polityczne	Lewica	10	19	26	44	0	7,20	150
	Centrum	8	30	29	33	0	6,82	236
	Prawica	5	11	31	53	1	8,00	367
	Trudno powiedzieć	14	29	26	24	8	6,06	186

TABELA 4

		Jak Pan(i) ocenia, jakie znaczenie dla ludzi takich jak Pan(i) mają wybory do Parlamentu Europejskiego? Przy odpowiedzi proszę posłużyć się skalą, na której 1 oznacza, że te wybory, Pana(i) zdaniem, praktycznie nie mają znaczenia, a 10 – że uważa je Pan(i) za bardzo ważne.					Średnia na skali 1–10	Liczba osób
		Praktycznie nie mają znaczenia (1–2)	3–5	6–8	Są bardzo ważne (9–10)	Trudno powiedzieć		
		%	%	%	%	%		
Ogółem		15	25	31	25	4	6,12	951
Płeć	Mężczyźni	21	23	32	22	2	5,85	447
	Kobiety	11	27	30	27	5	6,36	504
Wiek	18-24 lata	14	23	48	12	3	5,77	73
	25-34	17	28	29	21	4	5,70	184
	35-44	15	35	32	17	0	5,70	178
	45-54	16	24	26	30	3	6,34	142
	55-64	15	26	30	27	3	6,21	173
	65 lat i więcej	15	13	29	34	8	6,80	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	25	32	21	4	5,82	378
	Miasto do 19 999	17	28	32	22	2	5,89	136
	20 000 - 99 999	12	26	29	27	6	6,39	187
	100 000 - 499 999	18	25	29	28	1	6,01	148
	500 000 i więcej mieszk.	7	19	30	38	6	7,21	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	17	27	28	10	6,23	180
	Zasadnicze zawodowe	21	26	27	23	4	5,74	233
	Średnie	11	28	35	23	3	6,19	290
	Wyższe	13	27	33	27	0	6,30	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	21	38	27	1	6,45	101
	Średni personel, technicy	16	23	43	14	5	5,67	36
	Pracownicy adm.-biurowi	10	39	28	21	1	5,89	65
	Pracownicy usług	27	25	35	7	6	4,89	77
	Robotnicy wykwalifikowani	14	30	33	24		6,17	97
	Robotnicy niewykwalifik.	23	33	15	26	3	5,35	41
	Rolnicy	29	31	24	14	2	4,91	46
	Pracujący na własny rach.	7	36	24	29	4	6,58	42
	Bezrobotni	22	29	29	8	12	4,84	29
	Emeryci	14	16	27	36	7	6,86	251
	Renciści	13	36	26	20	6	5,71	44
	Uczniowie i studenci	7	13	52	28		6,88	36
	Gospodynie domowe i inni	15	27	33	24	1	6,05	85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	15	31	34	20	1	5,86	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	13	24	27	34	1	6,71	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	17	30	31	19	4	5,72	251
	prywatnym gosp. rolnym	24	32	28	14	2	5,22	47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	15	38	29	15	3	5,47	80
	Od 650 zł do 999 zł	15	27	30	15	13	5,62	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	14	24	30	28	4	6,37	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	24	22	33	22	0	5,67	156
	2000 zł i więcej	13	22	36	29	1	6,49	227
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	27	20	24	6	5,48	58
	Średnie	19	24	28	24	6	5,88	305
	Dobre	13	26	33	26	3	6,29	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	26	32	25	5	6,41	46
	Raz w tygodniu	14	26	29	28	3	6,29	455
	1-2 razy w miesiącu	15	29	36	18	2	5,70	118
	Kilka razy w roku	16	27	35	19	3	5,91	209
	W ogóle nie uczestniczy	21	14	26	31	8	6,20	115
Poglądy polityczne	Lewica	19	26	26	28	1	5,93	150
	Centrum	17	30	32	20	0	5,85	236
	Prawica	12	18	34	32	3	6,73	367
	Trudno powiedzieć	17	31	26	13	13	5,37	186

TABELA 5

		Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory samorządowe – władz gminy, powiatu i województwa – to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?				Liczba osób
		Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		79	12	8	1	951
Płeć	Mężczyźni	82	8	9	1	447
	Kobiety	77	15	7	1	504
Wiek	18-24 lata	77	13	9		73
	25-34	79	8	11	2	184
	35-44	72	18	9	2	178
	45-54	81	10	7	2	142
	55-64	85	10	6		173
	65 lat i więcej	81	12	7	1	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	77	14	8	1	378
	Miasto do 19 999	80	13	8		136
	20 000 - 99 999	79	10	9	2	187
	100 000 - 499 999	79	10	10	1	148
	500 000 i więcej mieszk.	86	10	3	2	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	74	12	13	1	180
	Zasadnicze zawodowe	74	15	9	2	233
	Średnie	80	12	8	0	290
	Wyższe	88	9	2	1	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	90	6	3	1	101
	Średni personel, technicy	74	12	10	5	36
	Pracownicy adm.-biurowi	80	15	5		65
	Pracownicy usług	62	14	22	2	77
	Robotnicy wykwalifikowani	75	13	9	3	97
	Robotnicy niewykwalifik.	63	24	10	2	41
	Rolnicy	86	9	5		46
	Pracujący na własny rach.	86	9	5		42
	Bezrobotni	63	20	14	2	29
	Emeryci	82	11	7	0	251
	Renciści	81	14	1	4	44
	Uczniowie i studenci	95	2	3		36
	Gospodynie domowe i inni	77	12	10		85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	84	11	5		127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	74	12	11	3	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	76	12	10	2	251
	prywatnym gosp. rolnym	80	13	7		47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	65	18	18		80
	Od 650 zł do 999 zł	80	11	8	2	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	80	13	7	1	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	74	15	9	1	156
	2000 zł i więcej	85	9	5	1	227
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	16	11	1	58
	Średnie	75	16	8	1	305
	Dobre	82	9	7	1	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	83	7	8	2	46
	Raz w tygodniu	84	11	4	1	455
	1-2 razy w miesiącu	66	23	10	1	118
	Kilka razy w roku	74	11	13	3	209
	W ogóle nie uczestniczy	82	4	14		115
Poglądy polityczne	Lewica	84	6	10		150
	Centrum	79	13	8	1	236
	Prawica	87	8	5	1	367
	Trudno powiedzieć	62	22	13	2	186

TABELA 6

		Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem: Interesuję się tym, co postanawia rada mojej gminy (miasta) lub wójt (burmistrz, prezydent miasta)			Liczba osób
		Zdecydowanie tak i raczej tak	Zdecydowanie nie i raczej nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		78	21	1	949
Płeć	Mężczyźni	80	20	0	446
	Kobiety	77	21	2	504
Wiek	18-24 lata	75	24	1	73
	25-34	80	20		184
	35-44	76	22	2	178
	45-54	84	13	3	141
	55-64	79	21	0	173
	65 lat i więcej	76	23	0	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	80	19	1	376
	Miasto do 19 999	76	23	1	136
	20 000 - 99 999	79	19	1	187
	100 000 - 499 999	79	20	1	148
	500 000 i więcej mieszk.	73	26	1	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	69	30	1	180
	Zasadnicze zawodowe	77	23	0	231
	Średnie	84	15	1	290
	Wyższe	81	18	1	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	83	15	2	101
	Średni personel, technicy	80	19	2	36
	Pracownicy adm.-biurowi	71	28	1	65
	Pracownicy usług	68	30	2	77
	Robotnicy wykwalifikowani	81	19		97
	Robotnicy niewykwalifik.	70	23	7	39
	Rolnicy	84	16		46
	Pracujący na własny rach.	94	6		42
	Bezrobotni	70	30		29
	Emeryci	77	22	1	251
	Renciści	83	17		44
	Uczniowie i studenci	77	23		36
	Gospodynie domowe i inni	84	16		85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	85	12	2	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	76	21	4	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	76	23	1	249
	prywatnym gosp. rolnym	82	18		47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	77	21	2	80
	Od 650 zł do 999 zł	76	24		108
	Od 1000 zł do 1399 zł	79	21		160
	Od 1400 zł do 1999 zł	88	11	1	156
	2000 zł i więcej	79	21		227
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	33		58
	Średnie	76	23	1	303
	Dobre	81	18	1	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	88	10	2	46
	Raz w tygodniu	79	20	2	455
	1-2 razy w miesiącu	81	19		118
	Kilka razy w roku	78	22	1	209
	W ogóle nie uczestniczy	74	26		114
Poglądy polityczne	Lewica	82	18		150
	Centrum	84	15	1	236
	Prawica	82	18	0	367
	Trudno powiedzieć	64	34	2	184

TABELA 7

		Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem: Interesuję się tym, co postanawia sejmik województwa lub marszałek			Liczba osób
		Zdecydowanie tak i raczej tak	Zdecydowanie nie i raczej nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	56	4	950
Płeć	Mężczyźni	46	51	3	447
	Kobiety	35	61	4	502
Wiek	18-24 lata	31	67	3	73
	25-34	38	61	2	183
	35-44	39	57	5	178
	45-54	37	58	5	142
	55-64	45	52	4	173
	65 lat i więcej	45	51	3	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	58	4	378
	Miasto do 19 999	40	58	2	136
	20 000 - 99 999	39	57	3	185
	100 000 - 499 999	46	51	4	148
	500 000 i więcej mieszk.	43	53	4	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	61	4	180
	Zasadnicze zawodowe	35	61	4	233
	Średnie	44	53	3	290
	Wyższe	45	53	3	247
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	51	5	101
	Średni personel, technicy	45	53	2	36
	Pracownicy adm.-biurowi	38	60	2	64
	Pracownicy usług	26	71	3	77
	Robotnicy wykwalifikowani	34	61	5	97
	Robotnicy niewykwalifik.	33	58	9	41
	Rolnicy	37	59	4	46
	Pracujący na własny rach.	65	35		42
	Bezrobotni	30	65	5	29
	Emeryci	47	49	4	251
	Renciści	35	60	5	44
	Uczniowie i studenci	36	64		36
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	35	65		85
	inst. państw., publicznej	46	50	4	125
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	48	9	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	35	63	2	251
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	39	57	4	47
	Do 649 zł	27	68	4	80
	Od 650 zł do 999 zł	33	63	4	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	46	53	2	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	44	53	3	156
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	44	52	3	227
	Złe	25	68	7	58
	Średnie	39	58	3	305
Udział w prakt. religijnych	Dobre	42	55	3	587
	Kilka razy w tygodniu	46	49	5	46
	Raz w tygodniu	42	55	3	455
	1-2 razy w miesiącu	37	59	3	118
	Kilka razy w roku	38	59	2	207
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	39	56	4	115
	Lewica	39	59	2	150
	Centrum	46	53	2	236
	Prawica	46	51	3	367
Trudno powiedzieć		22	69	9	186

TABELA 8

		Proszę powiedzieć, w jakim stopniu zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem: Interesuję się tym, co postanawia polski Sejm, rząd lub prezydent			Liczba osób
		Zdecydowanie tak i raczej tak	Zdecydowanie nie i raczej nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		87	11	2	951
Płeć	Mężczyźni	88	11	1	447
	Kobiety	86	12	2	504
Wiek	18-24 lata	82	17	1	73
	25-34	85	15	0	184
	35-44	87	10	3	178
	45-54	92	7	1	142
	55-64	87	11	2	173
	65 lat i więcej	88	11	1	201
Miejsce zamieszkania	Wieś	84	15	1	378
	Miasto do 19 999	84	15	1	136
	20 000 - 99 999	91	8	2	187
	100 000 - 499 999	91	7	2	148
	500 000 i więcej mieszk.	91	7	2	103
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	85	14	1	180
	Zasadnicze zawodowe	80	18	1	233
	Średnie	89	8	3	290
	Wyższe	92	7	1	249
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	11	1	101
	Średni personel, technicy	82	17	2	36
	Pracownicy adm.-biurowi	85	12	2	65
	Pracownicy usług	79	18	3	77
	Robotnicy wykwalifikowani	88	9	3	97
	Robotnicy niewykwalifik.	79	16	5	41
	Rolnicy	89	11		46
	Pracujący na własny rach.	90	9	1	42
	Bezrobotni	87	11	2	29
	Emeryci	88	11	1	251
	Renciści	90	10		44
	Uczniowie i studenci	87	13		36
	Gospodynie domowe i inni	93	7		85
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	90	9	2	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	79	15	6	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	85	13	2	251
	prywatnym gosp. rolnym	90	10		47
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	87	10	2	80
	Od 650 zł do 999 zł	83	13	3	108
	Od 1000 zł do 1399 zł	88	12	1	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	89	10	1	156
	2000 zł i więcej	92	8		227
Ocena własnych war. mater.	Złe	82	15	3	58
	Średnie	86	12	2	305
	Dobre	88	11	1	588
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	89	11		46
	Raz w tygodniu	87	11	2	455
	1-2 razy w miesiącu	91	9		118
	Kilka razy w roku	85	14	1	209
	W ogóle nie uczestniczy	88	10	3	115
Poglądy polityczne	Lewica	92	8		150
	Centrum	85	13	2	236
	Prawica	95	4	0	367
	Trudno powiedzieć	71	25	4	186